

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การพัฒนาประเทศไทยให้เจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ การเมือง และสังคม ขึ้นอยู่กับคุณภาพของประชากร เป็นสำคัญ คุณภาพของประชากรประกอบด้วยคุณสมบัติพื้นฐาน 2 ประการคือ คุณสมบัติในด้านจิตใจที่ได้รับการพัฒนาให้มีความมั่นคง มีคุณธรรม ซื่อสัตย์สุจริต มีความรับผิดชอบ และขยันขันแข็ง และคุณสมบัติในด้านขีดความสามารถทางเทคโนโลยี (วิชิตวงศ์ ณ ป้อมเพชร์ 2531 : 64) เมื่อพิจารณาจากข้อความดังกล่าวข้างต้นจะเห็นว่า "คน" เป็นปัจจัยสำคัญที่สุดในการฟื้นฟูความสมดุลทาง เศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทย ดังนั้นการพัฒนาคนจึงเป็นนโยบายและมาตรการที่รัฐจะต้องให้การ เอาใจใส่เป็น เบื้องแรกในการพัฒนาประเทศ ทั้งนี้เพราะการพัฒนาประเทศไทยมีผลกระทบไปถึงการ เปลี่ยนแปลงและการปรับแบบแผนวัฒนธรรมดั้งเดิม การปรับเปลี่ยนแนวทางชีวิต ทศนคติ ความนึกคิด ค่านิยม และความเชื่อของคนในสังคม

ในการพัฒนาประเทศนั้นสิ่งที่เป็นข้อคิดที่ควรนำมาพิจารณามากที่สุดก็คือ ผลที่จะเกิด ความมาจากการพัฒนาซึ่งจะมีทั้งผลทางด้านบวกและผลทางด้านลบ ผลทางด้านบวกนั้นการพัฒนาช่วยยกระดับความเป็นอยู่ของประชาชนให้ดีขึ้น เช่น ด้านที่อยู่อาศัย สุขภาพอนามัย รายได้ และสวัสดิการ เป็นต้น ส่วนผลทางด้านลบนั้นการพัฒนาจะทำให้เกิดปัญหาสังคมเสียสมดุล เช่น ปัญหามลภาวะ เป็นพิษ ปัญหาสุขภาพจิต ปัญหาอาชญากรรม เป็นต้น ผลกระทบทางด้านลบนี้นับเป็นปัญหาที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อประเทศกำลังพัฒนา

ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งที่มีนโยบายการพัฒนา และได้เริ่มพัฒนาอย่างจริงจังมาเป็นเวลาหลายสิบปีแล้ว แต่ก็ไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควรทั้งนี้เพราะต้องเผชิญปัญหาด้านพฤติกรรม การปรับตัวของบุคคล โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงทางค่านิยมในปัจจุบันของคนไทย กล่าวคือค่านิยมแบบตัวใครตัวมันมีมากขึ้น คนในสังคมขาดความเชื่อเพื่อเพื่อน สภา โครงสร้างของครอบครัวในเรื่องการ เคารพผู้อาวุโส ความรักความผูกพันในระบบเครือญาติหายไป ผู้คนผูกติดกับของนอกกายนิยมวัตถุมากกว่าเนื้อหา (สุนทร โคมิน 2526 : 205) ทำให้เกิด

การแข่งขัน บริโภคฟุ่มเฟือย เกิดปัญหาการฉ้อโกง การกระทำทุจริตต่าง ๆ การหันมาประกอบอาชีพที่สังคมไม่ยอมรับ การปรับตัวไม่ได้ของบุคคล (เพ็ญแข ประจันปัจจนิก และอ้อมเดือน สคมณี 2529 : 1) พฤติกรรมดังกล่าวนับเป็นปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญยิ่งต่อการพัฒนาประเทศ

การพัฒนาที่จะนำไปสู่ความก้าวหน้าทันสมัยนั้นขึ้นอยู่กับองค์ประกอบของบุคคลหลายประการ คือความสามารถ ความพร้อมในการปรับเปลี่ยนซึ่งหมายถึง การเปลี่ยนแปลงทัศนคติ ค่านิยมที่มีอยู่ดั้งเดิม การรับรู้บทบาท การเรียนรู้สิ่งแปลกใหม่ ดังนั้นการพัฒนาจะประสบความสำเร็จได้ผลดีนั้นผู้คนภายในประเทศจะต้องเห็นพ้องกับการเปลี่ยนแปลงนั้น ๆ มิฉะนั้นจะเกิดปฏิกริยาไม่รับหรือต่อต้านการเปลี่ยนแปลงในรูปต่าง ๆ

นักมานุษยวิทยาและนักสังคมวิทยาเชื่อว่าการพัฒนาประเทศจะให้ผลดีนั้นจะต้องสอดคล้องกับระบบสังคมและวัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อ ทัศนคติ และค่านิยมดั้งเดิม โดยเฉพาะค่านิยมได้รับการยอมรับว่ามีบทบาทสำคัญต่อพฤติกรรมของมนุษย์ ในฐานะเป็นตัวกำหนด ค่าน้ำ หรือหลักดันให้พฤติกรรมโน้มเอียงไปทางใดทางหนึ่ง (สุนทร โคมิน และสนิท สมักรการ 2522:1) ทั้งนี้ เพราะค่านิยม เป็นแบบฉบับของความคิดที่ฝังแน่นสำหรับยึดถือปฏิบัติ และการดำเนินชีวิตประจำวันของสมาชิกในสังคม รวมทั้งยังเป็น เครื่องมือสำหรับแก้ปัญหา เมื่อเผชิญกับ เหตุการณ์ที่ต้องมีการเลือกหรือตัดสินใจ (เกียรติศักดิ์ อิชยานันท์ 2527 : 62) ดังนั้น จะเห็นได้ว่าถ้าสังคมที่มีค่านิยมไม่เหมาะสม สังคมนั้นก็จะเสื่อมลงและขาดความมั่นคงในชาติซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของถวิล เกื้อกุลวงศ์ (2532 : 57 - 60) ที่พบว่าค่านิยมแห่งชาติมีความสัมพันธ์เชิง เหตุและผล โดยตรงกับความมั่นคงและการพัฒนาประเทศทั้งทางด้านเศรษฐกิจ การศึกษา สังคมและการเมือง การเปลี่ยนแปลงใด ๆ ในค่านิยมแห่งชาติย่อมจะส่งผลถึงการเปลี่ยนแปลงในการพัฒนาประเทศอย่างหลีกเลี่ยงไม่พ้น จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่เราควรจะต้องสร้างหรือพัฒนาบุคคลให้มีลักษณะผสมผสานทั้งรูปแบบเก่าและใหม่ ให้สามารถเผชิญและปรับตัวเข้ากับเหตุการณ์ ปัญหา และสภาพแวดล้อมในสังคม เพื่อที่จะดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุขและเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศให้มีประสิทธิภาพ ด้วยเหตุนี้รัฐบาลจึงได้ประกาศเชิญชวนให้ประชาชนร่วมกันสร้างเสริมปลูกฝังและปฏิบัติค่านิยมพื้นฐาน 5 ประการ เมื่อวันที่ 17 มีนาคม 2525 เพื่อให้ประชาชนได้มีสิ่งยึดเหนี่ยวและมีแนวทางปฏิบัติ เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน คือ

1. การพึ่งตนเอง ขยันหมั่นเพียร และมีความรับผิดชอบ
2. การประหยัดและออม

3. การมีระเบียบวินัยและเคารพกฎหมาย
4. การปฏิบัติตามคุณธรรมของศาสนา
5. การมีความรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ (สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ 2530 : 18 - 19)

ค่านิยมพื้นฐาน 5 ประการมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งต่อสภาพสังคมไทย เพราะการรู้จักพึ่งตนเอง ขยันหมั่นเพียร และมีความรับผิดชอบ จะทำให้บุคคลเกิดความเชื่อมั่นในความสามารถ กล้าเผชิญปัญหาและอุปสรรค และพร้อมที่จะกระทำการใด ๆ ให้สำเร็จได้ด้วยตนเอง ด้วยความรอบคอบและยอมรับในการกระทำของคน ซึ่งทำให้ได้รับการยอมรับ ยกย่อง และเชื่อถือจากผู้อื่น การประหยัดและออมจะ เป็นส่วนสำคัญยิ่งต่อการสร้าง เสริมความมั่นคงทาง เศรษฐกิจ ทั้งของส่วนตน สังคม และประเทศชาติ การมีระเบียบวินัยและเคารพกฎหมายช่วยให้เกิดความสงบสุขและความเป็นระเบียบเรียบร้อยต่อสังคม การปฏิบัติตามคุณธรรมของศาสนาจะทำให้ผู้ปฏิบัติรู้สึกสบายใจ จิตใจสงบ มีความสุข และยึดมั่นในหลักการแห่งการอยู่ร่วมกัน และความรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ จะช่วยให้ เกิดความสามัคคี เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของคนในชาติ มุ่งมั่นส่งเสริมความเจริญก้าวหน้าและความมั่นคงของประเทศ รวมทั้งการรักษาผลประโยชน์และเกียรติภูมิของชาติด้วย

การที่จะพัฒนาค่านิยมพื้นฐาน 5 ประการเหล่านี้ให้เป็นผลในทางปฏิบัติสำหรับประชาชนอย่างแท้จริงนั้น เป็นเรื่องที่จะต้องอาศัยเวลาและใช้วิธีการหลายอย่างประกอบกันและควรเริ่มปลูกฝังและพัฒนาค่านิยมพื้นฐานตั้งแต่ยังเด็ก เนื่องจากเขาเหล่านั้นจะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ในวันหน้า และจะเป็นผู้รับภาระในการพัฒนาสังคม ชำรงรักษาผืนแผ่นดิน สืบทอดความเป็นเอกลักษณ์และมรดกทางศิลปวัฒนธรรมของประเทศ (ไชยยศ เหมะรัชตะ และสมโภช จุลประภา 2530 : 3) ตลอดจน เป็นกำลังสำคัญที่จะช่วยในการพัฒนาประเทศ เพื่อที่จะปลูกฝังและพัฒนาเยาวชนให้เป็นพลเมืองดีที่พึงประสงค์ของประเทศ กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ในฐานะที่เป็นสถาบันหนึ่งที่ทำหน้าที่ดูแลและจัดการ เกี่ยวกับการศึกษาของรัฐได้ตระหนักถึงความสำคัญในข้อนี้เช่นกัน จึงได้กำหนด เป็นนโยบายส่วนรวมในการพัฒนาค่านิยมพื้นฐานให้แก่ักเรียนไว้ในนโยบายการพัฒนาการศึกษาของกรมสามัญศึกษา ข้อ 3 คือ

ส่งเสริมสนับสนุนการปลูกฝังและฝึกอบรมพัฒนาให้นักเรียนมีและประพฤติปฏิบัติตามศีลห้าครรลองของศีลธรรม คุณธรรม และค่านิยมที่ดงาม โดยมุ่งเน้นในเรื่องความกตัญญู กเวทิต ความมีระเบียบวินัย ความสะอาด ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ ความอดทน

ขยันหมั่นเพียร การพึ่งตนเอง การทำงานเป็นหมู่คณะ การทำงานเพื่องาน การเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม การรู้จักยกย่องผู้กระทำความดี การประหยัด การใช้ชีวิตเรียบง่าย และการรู้จักประมาณ (กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ 2529 : 7)

และเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามนโยบายที่วางไว้ กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ จึงได้มีคำสั่งลงวันที่ 17 พฤษภาคม 2532 ให้โรงเรียนทุกโรงเรียนในสังกัดยึดถือเป็นแนวปฏิบัติร่วมกัน ข้อ 3 คือ

ฝึกฝน อบรม และปลูกฝังให้นักเรียนรู้คุณค่าของศาสนาโดยเฉพาะศาสนาพุทธ ซึ่งเป็นศาสนาประจำชาติ และร่วมมือกันอนุรักษ์มรดกทางด้านศิลปวัฒนธรรมไทย ปฏิบัติตามค่านิยมพื้นฐาน 5 ประการ คือ การพึ่งตนเอง ขยันหมั่นเพียร และมีความรับผิดชอบ ประหยัดและออม มีระเบียบวินัยและเคารพกฎหมาย ปฏิบัติตามคุณธรรมของศาสนา และมีความรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ (กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ 2532 : ที่ ศธ. 0801/17153)

โรงเรียนจัดเป็นสถาบันที่ให้บริการแก่บุคคลหรือเยาวชนในสังคมให้เป็นผู้ที่มีจริยธรรม มีคุณธรรม มีวัฒนธรรม ตรงตามความต้องการของสังคม สถาบันในลักษณะของโรงเรียนจึงนับว่ามีหน้าที่และความรับผิดชอบสูงกว่าสถาบันอื่นใด (สุรางค์ จันทน์เอม 2529 : 66) ผู้ที่มีบทบาทมากที่สุดในการทำให้ภาระหน้าที่ของโรงเรียน เป็นไปอย่างสมบูรณ์ก็คือครู เพราะครูจะเป็นผู้ให้ความรู้ ความกระจ่าง ชี้นำะ ดึงเตือน อบรม สั่งสอน ให้เด็กเป็นผู้มีความประพฤติดีสมกับเป็นพลเมืองที่ดีของชาติในอนาคต (บุญเจือ ไชยภักดิ์ และวีระ อ่ำพันสุข 2513 : 7) และเป็นหน้าที่โดยตรงของครูสังคัมศึกษาที่จะต้องกระตือรือร้น เยาวชนของชาติให้มีชีวิตและอนาคตที่มีคุณค่า และเป็นประโยชน์ต่อสังคม ครูสังคัมศึกษาจะเป็นผู้ชี้แนะ ให้ความรู้ ความคิด ความเข้าใจ ช่วยเหลือแนะแนวทางให้คนมีค่านิยมและมีทักษะในการเป็นพลเมืองดี รัฐบาลเป็นอยู่ของคนคือการดำรงชีวิตของมนุษยชาติ ช่วยขจัดปัญหาและพัฒนาสังคม (สันต์ ธรรมบารุง 2523 : 174) ตลอดจนมีแนวคิดที่ถูกต้องกว้างขวาง ซึ่งจะก่อประโยชน์แก่การดำรงชีวิตในอนาคต เป็นคนที่มีคุณค่าและเป็นประโยชน์ต่อสังคม ทั้งนี้เพราะวิชาสังคัมศึกษา เป็นวิชาที่มีบทบาทอย่างยิ่งในการที่จะปลูกฝังและเปลี่ยนแปลงทัศนคติ ค่านิยม ความคิด ความเข้าใจ ช่วยให้เยาวชนได้เข้าใจตนเอง และสังคมพร้อมทั้ง เสริมสร้างคุณลักษณะและทักษะต่าง ๆ ที่จำเป็นอันจะเป็นการพัฒนาเด็กให้เป็น

บุคคลที่มีประสิทธิภาพ เป็นพลเมืองดีตามระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์
เป็นประมุข และมีบทบาทในการสร้างสรรค์สังคมให้ดีขึ้น

จากความสำเร็จของค่านิยมที่กล่าวมาแล้วข้างต้น อาจกล่าวได้ว่าผู้มีบทบาทสำคัญใน
การพัฒนา เสริมสร้าง และปลูกฝังค่านิยมให้แก่เยาวชนก็คือ ครู ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นครูสังคัมศึกษา
จึงมีความสนใจที่จะศึกษา "การจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาค่านิยมพื้นฐาน 5 ประการ ให้แก่นักเรียน
ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ของครูสังคัมศึกษา กรุงเทพมหานคร" เพื่อเป็นแนวทาง ในการพัฒนา
เยาวชนให้เป็นผู้เทียบพร้อมด้วยความรู้ ความสามารถ เปี่ยมด้วยคุณธรรม มีค่านิยมที่ดีงาม เป็น
แนวเดียวกัน เพื่อลดความขัดแย้งทางสังคมดังกล่าวแล้วข้างต้น

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาค่านิยมพื้นฐาน 5 ประการ ให้แก่นักเรียน
ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ของครูสังคัมศึกษา กรุงเทพมหานคร
2. เพื่อ เปรียบเทียบการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาค่านิยมพื้นฐาน 5 ประการ ให้แก่นักเรียน
ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ของครูสังคัมศึกษา จำแนกตามเพศและประสบการณ์ในการสอน

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงสำรวจ มีขอบเขตการดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นครูสอนวิชาสังคัมศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น
จากโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร
2. ตัวแปรที่องค์การศึกษามีดังนี้
 - 2.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่
 - 2.1.1 เพศ
 - 2.1.2 ประสบการณ์ในการสอน
 - 2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่การจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาค่านิยมพื้นฐาน 5 ประการ
ให้แก่นักเรียน ประกอบด้วย
 - 2.2.1 ทั้งตนเอง ขยันหมั่นเพียร และมีความรับผิดชอบ

- 2.2.2 ประหยัดและออม
- 2.2.3 มีระเบียบวินัยและ เคารพกฎหมาย
- 2.2.4 ปฏิบัติตามคุณธรรมของศาสนา
- 2.2.5 มีความรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์

คำจำกัดความในการวิจัย

1. การจัดกิจกรรมของครูสังคัมศึกษา หมายถึง ภาระหน้าที่และความรับผิดชอบของครูสังคัมศึกษาในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้การสอน โดยทางตรงและทางอ้อม ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน เพื่อพัฒนาค่านิยมพื้นฐาน 5 ประการ ให้แก่นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น
2. การพัฒนาค่านิยมพื้นฐาน 5 ประการ หมายถึง การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น กรุงเทพมหานคร ให้มีค่านิยมพื้นฐาน 5 ประการ และเป็นไปตามทิศทางที่พึงประสงค์ของสังคมไทย ตามคำประกาศชวนเชิญของรัฐบาล เมื่อวันที่ 17 มีนาคม 2525 คือพึ่งตนเอง ขยันหมั่นเพียร และมีความรับผิดชอบ ประหยัดและออม มีระเบียบวินัยและเคารพกฎหมาย ปฏิบัติตามคุณธรรมของศาสนา และมีความรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์
3. ครูสังคัมศึกษา หมายถึง ครูที่ทำการสอนในรายวิชาสังคัมศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และตอนปลาย โรงเรียนรัฐบาลสังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ กรุงเทพมหานคร
4. ประสบการณ์ในการสอน หมายถึง จำนวนปีของครูที่ทำการสอนวิชาสังคัมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ตั้งแต่เริ่มจนถึงปัจจุบัน โดยแบ่งเป็น 3 กลุ่ม คือ
 - 4.1 ประสบการณ์ในการสอนน้อย หมายถึง จำนวนปีที่ครูทำการสอนวิชาสังคัมศึกษาระหว่าง 1 - 10 ปี
 - 4.2 ประสบการณ์ในการสอนปานกลาง หมายถึง จำนวนปีที่ครูทำการสอนวิชาสังคัมศึกษา ระหว่าง 10 - 20 ปี
 - 4.3 ประสบการณ์ในการสอนมาก หมายถึง จำนวนปีที่ครูทำการสอนวิชาสังคัมศึกษา ตั้งแต่ 20 ปีขึ้นไป

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. เพื่อเป็นแนวทางสำหรับครูสังคมศึกษา ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาค่านิยมพื้นฐาน 5 ประการ ให้แก่นักเรียน
2. เพื่อให้ผู้บริหาร เห็นคุณค่าและให้การสนับสนุนโครงการการพัฒนาค่านิยมพื้นฐาน 5 ประการ ให้แก่นักเรียน
3. เพื่อเป็นแนวทางสำหรับการวิจัยการจัดกิจกรรมของครูทั่วไปในโรงเรียนมัธยมศึกษา เพื่อพัฒนาค่านิยมพื้นฐาน 5 ประการ ให้แก่นักเรียน